

Vélemények az angol szaknyelvi felkészítésről: Fiatal diplomás munkavállalók és szaknyelv-tanárok

Feketéné Silye Magdolna

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Mezőgazdaságtudományi Kar,
Agrárszaknyelv Oktatási Központ, Debrecen

ÖSSZEFOGLALÁS

A 20. század végének gazdasági és társadalmi paradigmaváltása új helyzetet teremtett a munkaerő piac elvárásai terén is. A magyar felsőoktatás megkerülhetetlen feladata és felelőssége, hogy képzési struktúrájában megfelelő választ adjon e változásokra. A felsőfokú szaknyelvi képzésre különös figyelem irányul e tekintetben, hiszen a globális munkaerő piacon való érvényesülés elengedhetetlen feltétele a magyar szakmai értelmiség megfelelő idegen nyelvi ismeretekkel és kompetenciákkal való felkészítése. Vajon tudjuk-e mi, nyelvtanárok, hogy pontosan melyek azok az elvárások, amelyeknek eleget kell tennünk? Ha igen, birtokában vagyunk-e azoknak a pedagógiai eszközöknek, melyekkel a kihívásra adandó válasz adekvát módon megfogalmazható és a gyakorlati oktatásban kivitelezhető? Ezekre és a hozzájuk kapcsolódó egyéb kérdésekre keresem a választ a szükséglet elemzéssel, amely az ország mintegy 120 angol szaknyelv tanárának, 71 fiatal értelmiségi munkavállalójának és 47 munkaadójának a fenti kérdéscsoportra adott választát hivatott értékelni.

Az alábbiakban a szükségletelemzés egy részeredményét teszem közzé, melyben a vizsgálat két fókuszpontját mutatom be: a.) A fiatal munkavállalók retrospektív értékelését a szaknyelvi felkészítésről és b.) A nyelvtanárok véleményét a felkészítés egyes elemeinek fontosságáról a leendő munkavállalók európai uniós környezetben való érvényesülése szempontjából.

SUMMARY

Like many teachers of ESP in Hungarian higher education, I have for several years been spurred to track and investigate those interrelationships that exist between the expectations of the multicultural European job market of the 21st century and the linguistic literacy competencies required of those young graduates that are searching for jobs in such an environment. What specific knowledge or rather, what specific combination of knowledge, skills and cultural competencies do they need in order to succeed? Are we, language teachers aware of the responsibilities we have in preparing our students for such challenges? This paper publishes partial results of a national survey conducted in 2000. The investigations involved 120 teachers of ESP in higher education and 71 young graduates of technical universities or colleges with different profiles. The queries covered a wide range of issues of which we will only be examining one – from two perspectives, though – here: a.) The retrospective satisfaction of recent graduates with the language preparation they received and b.) The teachers' assessment of the importance of the components of the preparation they provided.

A VIZSGÁLAT TECHNIKAI HÁTTERE

Az itt következő részleges adatértékelésen nyugvó megállapítások forrását az angol felsőfokú szaknyelvtanítás valamint annak felhasználói megítélését vizsgáló, 2000 évben végzett szükségletelemzés során kérdőíves módszerrel gyűjtött adatok szolgáltatták. A statisztikai adatok 8, jórészt különböző profilú felsőfokú intézmény mintegy 120 angol szaknyelvet oktató nyelvtanárától, valamint 71, szintén heterogén profilú munkahelyeken alkalmazott, és a vizsgált intézményekben öt évnél nem korábban diplomát szerzett felsőfokú szakmai végzettségű fiatal diplomástól származnak. A mintavétel a könnyen elérhető alanyokra támaszkodó, szakértői mintavétel módszerével készült és – a szükségletelemzés céljának megfelelően – törekedett a mintavételi populáció diverzifikáltságára.

Jelen esetben a fiatal munkavállalók kérdőívének 7. pontja és a tanári kérdőív 25A. pontja kérdéseire adott válaszok adatait értékelem¹, elemzem a szaknyelvi felkészítéssel való retrospektív fiatal munkavállalói elégedettséget, valamint bemutatom annak a nyelvtanári megítélésekkel való egybevetését.

1. A FIATAL MUNKAVÁLLALÓI MEGÍTÉLÉSEK (A kérdőív 7. pontja)

Menyire elégedett az egyetemi/főiskolai idegen nyelvi képzése során kapott alábbi nyelvi ismeret- és készségfejlesztések mértékével?

1= többet 2= az arány 3= kevesebbet
igényeltem volna megfelelő volt igényeltem volna
(I wanted more) (I was satisfied) (I wanted less)

1. táblázat

A fiatal diplomások elégedettsége a nyelv- és készségfejlesztéssel

Ismeret- és készségfejlesztések(1)	1 %	2 %	3 %
1. Nyelvi ismeretek (szókincs, nyelvtan)(2)	54.6	43.2	2.2
2. Olvasási készségek(3)	39.0	51.5	9.5
3. Íráskészség(4)	45.3	47.8	6.9
4. Beszédkészség(5)	43.2	54.3	2.5
5. Hallás utáni értés(6)	45.6	50.0	4.4
6. Professzionális nyelvi készségek(7)	48.4	46.3	5.3
7. Interkulturális kommunikációs készségek(8)	55.4	42.3	2.3
Összes készségfejlesztésre vonatkoztatott átlagérték(9)	47.3	47.9	4.8

Table 1: Recent graduates' satisfaction with language preparation (retrospective)

Skills development(1), Vocabulary, grammar(2), Reading(3), Writing(4), Speaking(5), Listening(6), Professional language skills(7), Cross-cultural language skills(8), Mean values(9)

¹ A vizsgált halmazok eredeti, a kérdőívben szereplő számát a későbbi vonatkoztatások érdekében itt is megőriztem.

A táblázatban megjelenő adatok egyrészt megnyugvással tölthetnek el bennünket, nyelvtanárokat, hiszen a már munkába állt, volt hallgatóinknak mintegy fele (47.9%) úgy látja, hogy a neki nyújtott képzés összességében kiegyensúlyozott volt (2 oszlop). Másrészt viszont némi elégedetlenségre adhat okot az a felismerés, hogy a másik, durván szintén 50%-nyi (47.3) megkérdezett (1 oszlop) úgy gondolja, hogy összességében többet kellett volna kapnia az itt felsorolt ismeret- és készségfejlesztésekből. (*A félig telt pohár jól ismert esete.*) Újra emlékeztetve azonban önmagunkat a mintavételi populáció heterogenitására, talán mégis azt mondhatjuk, hogy ez az átlagos 50%-nyi elégedettség nem is olyan rossz eredmény.

- Bár a 2 oszlopban megjelenített, az egyes készségekre vonatkoztatott százalékos értékek közötti különbségek nem tekinthetők jelentősnek, érdemes megjegyezni, hogy a megkérdezettek legkevésbé az **interkulturális kommunikációs készségfejlesztés** és a **nyelvi ismeretfejlesztés** (42.3%, 43.2%), leginkább pedig a **beszéd-készség fejlesztés** mértékével (54.3%) *elégedettek*. A két véglet, az interkulturális kommunikációs készségfejlesztés és a beszéd-készség fejlesztés átlagértékei közötti különbség ugyan nem sokkóló, de az az üzenet mindenestre kiolvasható belőlük, hogy az általában vett szóbeli készségfejlesztés már nem elégséges, sokkal inkább szükséges a kommunikációs készségek komplexebb fejlesztése. Ezt a következtetést némileg alátámasztja – az interkulturális kommunikációs készségfejlesztés mellett – a **professzionális nyelvi készségfejlesztés**² arányával való (nem jelentősen) átlagérték alatti elégedettség (46.3%) is.

Valószínűleg a kommunikatív nyelvoktatási módszerek olykor kritikátlan, a nyelvtani alapozás és ismeretbevézés fontosságát esetenként indokolatlanul alulbecsülő nyelvtanári megközelítés (vagy/és az idő szűke) következményei rejlenek a mögött a munkavállalói vélemény mögött, amely a **nyelvi ismeretek fejlesztése** arányával csak az átlagot jelentősen alulmúló mértékben elégedett (43.2%).

- A fenti következtetéseket alátámasztani látszanak az 1 oszlop értékeiben (*többet igényelt volna*) kifejezésre jutó, viszonylagos *elégedetlenség* megfogalmazásának felfogható értékítéletek: a megkérdezetteknek az átlagot (jöllehet nem kritikus mértékben) meghaladó hányada kevésnek

² A tevékenységek listája: (1) Professzionális nyelvi készségeket igénylő feladatok: szakmai előadások tartása, szakmai feljegyzések, jelentések készítése, részvétel üzleti/szakmai megbeszéléseken, részvétel tárgyalásokon, munkával kapcsolatos szervezési és operatív feladatok végzése. (2) Interkulturális kommunikációs készségeket igénylő feladatok: szakmai dokumentumok fordítása, szakmai megbeszélések tolmácsolása, napi társalgás munkatársakkal, telefonálás, levelek/faxok írása/olvasása, elektronikus kommunikáció.

tartja a **nyelvi ismeretfejlesztés** és az **interkulturális kommunikációs készségfejlesztés** mértékét (54.6%, 55.4%). Az **olvasási készségfejlesztés** kivételével a többi készség értéke közel áll az átlagértékekhez. Azt, hogy miért mondják az olvasási készségfejlesztésre oly kevesen (39.0%), hogy többet, és relatíve oly sokan (9.5%), hogy kevesebbet igényeltek volna belőle, leginkább akkor érthetjük meg, ha egybevetjük az 1 és a 3 oszlop ellenkező póluson elhelyezkedő szélső értékeivel, amit az interkulturális kommunikációs készségfejlesztés képvisel (55.4% ill. 2.3%). Mintegy újabb igazolását adják ezek a számok annak a korábbi megállapításunknak, hogy a nyelvi kompetenciák iránti gyakorlati igény erőteljesen a kommunikatív irányba mozdult el, annak komplexitásán belül is inkább a verbális készségek használatának adva prioritást.

2. NYELVTANÁRI MEGÍTÉLÉSEK (A kérdőív 25A. pontja alapján)

Az európai uniós környezetben való eredményes munkavégzésre való felkészítés szempontjából mennyire tartja fontosnak a következő nyelvi ismeretek és készségek fejlesztését az egyetemi és főiskolai szaknyelvoktatásban?

0= egyáltalán nem fontos (not important) 1= kevésbé fontos (not very important) 2= fontos (important) 3= elégedetlenség (essential)

2. táblázat

A nyelvismeret és készségfejlesztés fontosságának nyelvtanári megítélése

Fejlesztendő ismeretek/ készségek(1)	0 %	1 %	0+1 %	2 %	3 %	2+3 %
1. Nyelvi ismeretek (szókincs, nyelvtan)(2)	0.9	4.7	5.6	40.6	53.8	94.4
2. Olvasási készségek(3)	0.0	4.1	4.1	45.1	50.8	95.9
3. Íráskészség(4)	0.0	2.5	2.5	57.0	40.5	97.5
4. Beszéd-készség(5)	0.0	0.0	0.0	33.9	66.1	100.0
5. Hallás utáni értés(6)	0.0	3.4	3.4	52.9	43.7	96.6
6. Professzionális nyelvi készségek(7)	0.0	6.7	6.7	50.0	43.3	93.3
7. Interkulturális kommunikációs készségek(8)	0.0	0.0	0.0	63.0	37.0	100.0

Table 2: Teachers' assessments of the importance of skills developments

Skills development(1), Vocabulary, grammar(2), Reading(3), Writing(4), Speaking(5), Listening(6), Professional language skills(7), Cross-cultural language skills(8)

A táblázat 2+3 oszlopában megjelenő összesített adatokra vetett első pillantás után látható, hogy a megkérdezettek egybehangzóan **fontosnak vagy elengedhetetlennek ítélik a beszéd-készség és az interkulturális kommunikációs készségek**

fejlesztését (100-100%), amit a fontossági sorban szorosan követ az **írásbeli készség** (97.5%), a **hallás utáni értés** (96.6%), az **olvasott szövegértés** (95.9%), valamint a **nyelvi ismeretek** (94.4%) fejlesztése. Örvedetes, hogy jelentős szerepet kap a szakmai értelmiség számára elengedhetetlen, a kritikai készségek és kreatív nyelvhasználat fejlesztésére kiválóan alkalmas **professzionális nyelvi készségek** (93.3%) fejlesztése is.

Ugyanakkor a részletek (0, 1, 2, 3 oszlopok) vizsgálatából az is kiderül, hogy míg:

- az **alap (funkcionális) ismeretek és készségek** (1-5 sor) közül a nyelvi ismeretfejlesztést (53.8%), az olvasási (50.8%) és beszéd-készség fejlesztést (66.1%) a megkérdezettek nagyobb százalékba az *elengedhetetlenül fontos* kategóriába (3 oszlop) sorolta, addig az íráskészség (57.0%) és a hallás utáni értés készségeinek (52.9%) fejlesztését „csak” *fontosnak* (2 oszlop) minősítette. Figyelemre méltó a **beszéd-készséget elengedhetetlennek** tartók kiemelkedő, 66.1%-os aránya (fontos: 33.9%), ami alátámasztani látszik a kommunikatív készségfejlesztő megközelítés általános elfogadottságát (v.ö. Major, 2000). Ugyanakkor ellentmondásosnak tűnhet e vonatkozásban a hallás utáni értést *fontosnak* tartók arányának viszonylagos fölénye (43.7% vs. 52.9%) az azt *elengedhetetlennek* minősítők fölött.

- Az alapkészségek célirányos és kreatív alkalmazására épülő, viszonylag újabban felismert fontosságú, a heterogén nyelvi és kulturális környezetben nélkülözhetetlen **professzionális nyelvi ismereteket és az interkulturális kommunikációs** készségeket (v.ö. Kurtán, 2001; Wiwczarowski, 2000) nagyobb százalékban minősítették „csak” *fontosnak*, mint elengedhetetlennek. Amellett, hogy a 6, 7 sor 2+3 oszlopának összesített eredményei igen biztatóak és előremutatóak, némi gondolati szabadsággal élve, arra következtethetünk, hogy bár a nyelvtanárok általánosságban elismerik a kommunikációs készségfejlesztés fontosságát, a felsőoktatásba érkező hallgatók alapkészség szintjének fejlesztése mégis több energiát emészt föl annál, mintsem hogy dominálhatna az e képzési szinten ideális esetben már elvárható komplexebb professzionális nyelvi és interkulturális kommunikációs készségfejlesztés (v.ö. Glaser, 1999; Sturcz, 1999). Ezt a gondolatmenetet erősíti az egymással szoros kölcsönösségi kapcsolatban lévő beszéd-készség és interkulturális kommunikációs készség fejlesztés 2 és 3 oszlopbéli adatainak sajátos „keresztződése”, ami végeredményében mindkét esetben (és egyedülállóan) összesített 100%-os arányt mutat, csak fordított és numerikusan lényegi különbséget nem jelentő részértékekkel.

3. A MUNKAVÁLLALÓI VÉLEMÉNYEK KONTRASZTÍV EGYBEVETÉSE A VONATKOZÓ NYELVTANÁRI MEGÍTÉLÉSEKSEL

Most az 1. táblázat adatsorát a megfelelő nyelvtanári megítéléseket tükröző adatokkal kiegészítve vizsgáljuk meg, hogyan fedik, illetve hogyan kerülnek el egymást a készségfejlesztések szerepéről vallott tanári nézetek és a munkavállalói értékelések, és azt, hogy az összevetések eredményeként milyen következtetések fogalmazhatók meg.

Emlékeztetőül a vizsgált kategóriák:

Munkavállalók:

1= többet 2= az arány 3= kevesebbet
igényeltem volna megfelelő volt igényeltem volna

Nyelvtanárok:

0= egyáltalán nem 1= kevésbé 2= fontos 3= elengedhetetlen
fontos fontos hetetlen

(A következőkben tanári kérdőív adatai közül a 2. táblázat 0, 1, 0+1 oszlopainak adatait – igen alacsony értékeik miatt – figyelmen kívül hagyva, csak a 2 és 3 illetve 2+3 oszlop [*fontos, elengedhetetlen*] adatait vizsgáljuk.)

3. táblázat

A fiatal munkavállalói és a tanári vélemények kontrasztív egybevetése

	Ismeret- és készségfejlesztések(1)	Munkavállalók (2)			Tanárok (3)		
		1 %	2 %	3 %	2 %	3 %	2+3 %
1.	Nyelvi ismeretek (szókincs, nyelvtan)(4)	54.6	43.2	2.2	40.6	53.8	94.4
2.	Olvasási készségek(5)	39.0	51.5	9.5	45.1	50.8	95.9
3.	Íráskészség(6)	45.3	47.8	6.9	57.0	40.5	97.5
4.	Beszéd-készség(7)	43.2	54.3	2.5	33.9	66.1	100.0
5.	Hallás utáni értés(8)	45.6	50.0	4.4	52.9	43.7	96.6
6.	Professzionális nyelvi készségek(9)	48.4	46.3	5.3	50.0	43.3	93.3
7.	Interkulturális kommunikációs készségek(10)	55.4	42.3	2.3	63.0	37.0	100.0

Table 3: Contrastive demonstration of recent graduates' and teachers' assessments

Skills development(1), Recent graduates(2), Teachers(3), Vocabulary, grammar(4), Reading(5), Writing(6), Speaking(7), Listening(8), Professional language skills(9), Cross-cultural language skills(10)

- A **nyelvi ismeretfejlesztés** tekintetében azzal szembesülünk, hogy bár a tanárok 53.8% *elengedhetetlenül fontosnak*, 40.6%-a pedig *fontosnak* tartja, a munkavállalók 54.6%-a mégis úgy érzi, hogy ebből a képzésük során *többre lett volna szükségük*. Ne feledjük, felsőfokú végzettségű szakemberekről van szó, akik napi tevékenységeik során olyan igényes nyelvi felkészültséget követelő kihívásokkal is

szembesülnek, amikor a precíz nyelvi megfogalmazásnak sorsdöntő fontossága lehet. Nem mindegy tehát, hogy mennyire képesek a szakmai információkat nyelviileg is adekvát módon megfogalmazni. Összességében ennek ellenére nem lehangoló a kép, hiszen a nyelvtanárok 94.4%-a itéli a nyelvi ismeretek fejlesztését fontosnak, vagy elengedhetetlennek, és a munkavállalók 43.2%-a összességében elégedett volt annak arányával.

- Az **olvasási készségfejlesztés** vonatkozásában a munkavállalók 9.5%-a enyhén „tútlátnak” érzi magát (e kategóriában kiugróan ez a legmagasabb érték), bár általánosságban *elégedettek* a készségfejlesztés arányával. Csak 39%-uk érzi úgy, hogy többet is kaphatott volna. (Egy már értékelt, de itt nem elemzendő adatsoporból világosan kitetszik, hogy napi tevékenységeik során valóban viszonylag kevés a magas szintű olvasási készségeket igénylők aránya.) A nyelvtanároknak viszont némileg (nem jelentős, 1.5% ponttal) nagyobb százaléka (95.9%) tekinti az olvasási készségfejlesztést *fontosnak* vagy *elengedhetetlennek*, mint a nyelvi ismeretfejlesztést. Figyelembe véve a munkavállalók véleményét és az adott célcsoport nyelvi felkészültségét, a képzés során innen talán lehetne némi időt és energiát átcsoportosítani más területekre, például a nyelvi ismeretek, a professzionális nyelvi készségek vagy az interkulturális kommunikációs készségek fejlesztésére. Azért mondom, hogy talán, mert mindannyian tudjuk, hogy az olvasási készségek fejlesztése során milyen sok „hozzáadott értéket tudunk” előállítani a lényeglátásra, a globális és lokális értésre vagy a logikus gondolkodásra való nevelés formájában. Sőt azt is tudjuk, hogy az idegen nyelven való tanulás vonatkozásában milyen hatalmas kognitív előnyökkel jár a magas szintű akadémiai, köztük az olvasási készségek megléte (Marcos, 1998). Be kell azonban látnunk, az akadémiai készségek fejlesztése a szakmai felsőoktatásban jelenleg nem érint túlságosan nagy számú hallgatót, és a diplomások elhelyezkedése is túlnyomórészt a termelői-szolgáltatói-közalkalmazotti, nem pedig az akadémiai szférában valósul meg. Úgy gondolom, hogy a nyelvet tanuló célcsoport igényeinek ismerete – mint mindenkor – helyes iránymutatásul szolgál minden nyelvtanár számára e készségfejlesztés megfelelő arányának meghatározásához is.
- Az **íráskészség** fejlesztésre vonatkozó adatok szerint e készségfejlesztés mértékét a volt hallgatók az *összátlagértéket* szinte hajszálpontosan tükröző mértékben *ítélik megfelelőnek* (47.8 vs. 47.9%). Érdekes, hogy míg a tanári megítélés szerint e komponens szerepét lényegesen *többet* *ítélik fontosnak*, mint *elengedhetetlennek*, a volt hallgatók tekintélyes száma (45.3%) ennél *többet várt volna*. Érdemes

ezt a kritikát megszívlelni, mert a fent már hivatkozott, de itt nem elemzett, a munkahelyi feladatokat vizsgáló adatsor értékei azt mutatják, hogy a kommunikáció e készségére a munkavállalóknak elég gyakran van szükségük.

- A **beszédkészség** fejlesztés mértékével voltak leginkább *elégedettek* a megkérdezett munkavállalók (54.3%), de még így is tekintélyes azoknak az aránya (43.2%), akik *többet igényeltek volna*, és szinte alig vannak, akik sokallták (2.5%) volna. Mindezzel együtt az a tény, hogy a tanárok 66.1%-a *elengedhetetlenül fontosnak* tartja e készség fejlesztését (összességében pedig 100%-uk tekinti fontosnak vagy elengedhetetlennek!), a munkavállaló és a nyelvtanár értékítéletének összecsendülését jelzi. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a verbális kommunikációs készségek és technikák fejlesztését kiemelten fontosnak tekintő tanári törekvéseket a fiatal munkavállalók elvárásai egyértelműen igazolják, sőt igénylik.
- A **hallás utáni értés készségfejlesztése** arányát ugyan az átlagot némileg meghaladó mértékben (50% vs. 47.9%) nyugtázták megfelelőként a munkavállaló fiatalok, 45.6%-uk mégis úgy gondolja, hogy többre lett volna szüksége. Be kell vallanunk, hogy hasonlóan az íráskészség fejlesztése kapcsán megfogalmazottakhoz, ezt az értékítéletet is bizony a nyelvtanárokat ért kritikaként kell értékelnünk, annál is inkább, mert a tanároknak csupán 43.7%-a sorolja e készségfejlesztést az *elengedhetetlen* kategóriába, többségük kisebb fontosságot tulajdonít neki. E területen is szükség van tehát némi tanári újragondolásra, annál is inkább, mert e készségnek semmivel sincs jelentéktelenebb szerepe a jó verbális kommunikációs készségek kialakításában, mint a beszédkészségnek. Ezen túlmenően az sem mellékes, hogy a napi tevékenységek során (tárgyalás, telefonon vagy élőszóban történő információcsere stb.) a munka eredményes elvégzése szempontjából e készségnek is sorsdöntő szerepe lehet.
- A **professzionális nyelvi készségek** fejlesztésére vonatkozó következtetések levonása előtt el kell mondanom, hogy a munkavállalók számára készült kérdőívben (hasonlóan az „interkulturális kommunikációs készségfejlesztés” terminushoz) természetesen nem ez a megnevezés szerepelt, hiszen a nem szakmabéli számára ezek a kifejezések legalábbis nem világosak. Ezért azokat a tevékenységeket soroltuk fel, melyek elvégzéséhez az adott készségekre van szükség. Az adatok tisztítása során aztán ezeket a tevékenységeket a megfelelő készségekhez csoportosítottam. Az átlagot meghaladó (48.4%) és az összes válaszadó majdnem felét kitevő azoknak a volt hallgatóknak az aránya, akik *kevesellték* e készségfejlesztés mértékét. Fontos

Az ismeret- és készségfejlesztésekre vonatkozó tanári és munkavállalói értékítéletek rangsora

Tanárok: fontos/elengedhetetlen kategória(1)	Munkavállalók: többet szeretett volna kategória(2)	Munkavállalók: elégedett kategória(3)
1. Beszédkészség(7)	1. Interkulturális kom.(10)	1. Beszédkészség(7)
2. Interkulturális kom.(10)		
3. Íráskészség(6)	2. Nyelvi ismeretek(4)	2. Olvasási készség(5)
4. Hallás utáni értés(8)	3. Prof. nyelvi készségek(9)	3. Hallás utáni értés(8)
5. Olvasási készség(5)	4. Hallás utáni értés(8)	4. Íráskészség(6)
6. Nyelvi ismeretek(4)	5. Íráskészség(6)	5. Prof. nyelvi készségek(9)
7. Prof. nyelvi készségek(9)	6. Beszédkészség(7)	6. Nyelvi ismeretek(1)
	7. Olvasási készség(5)	7. Interkulturális kom.(10)

Table 4: Language skills development in rank order of importance/satisfaction (Ranked by recent graduates and teachers)

Teachers: important/essential(1), Recent graduates: wanted more(2), Recent graduates: satisfied(3), Vocabulary, grammar(4), Reading(5), Writing(6), Speaking(7), Listening(8), Professional language skills(9), Cross-cultural language skills(10)

hangsúlyozunk, hogy mind a professzionális nyelvi készségek mind az interkulturális kommunikációs készségek komplex fogalmak, valójában az alapkészségek és ismeretek változó és változtatható arányú, komplementer kombinációi. Az összetevők arányát a célcsoport igényei és szükségletei befolyásolják. Az itt kifejezett értékek a vizsgált komponensek összességének átlagértékei. Ez a közel 50%-os *elégedetlenség*, valamint a tanárok értékítéletében kifejezett, az összes vizsgált készség közül legalacsonyabb (2+3: 93.3%) arány arra enged következtetni, hogy e készségfejlesztés a nyelvoktatásban még nem nyert általános elismertséget és nem kap kellő fontosságot (ennek egyes lehetséges okaira a 2. pontban utaltam), jóllehet munkavállalói oldalról érzékelhető igény van rá.

- Az **interkulturális kommunikációs készség** fejlesztésére irányuló erőfeszítéseket a volt hallgatók többsége (55.4%) *kevésnek ítélte*, és mindössze 2.3%-uk érte volna be kevesebbel! Ezzel szemben, bár összességében a nyelvitanárok 100%-a *fontosnak vagy elengedhetetlennek* ítélte, csak 37%-uk tartja *elengedhetetlenül fontosnak*. A készségfejlesztés fontosságát illetően tehát a két partner egyetért, a különbség közöttük, úgy tűnik, az arányokban és a mértékben van. Ha visszatekintünk a beszédkészség fejlesztés munkavállalói és tanári értékelésére, úgy láthatjuk, hogy e tekintetben a szintén 100%-os tanári értékelés mellett a munkavállalók kevésbé voltak elégedetlenek. Újra igazolódni látszik tehát az a feltevésünk, hogy az alapkészségek fejlesztése nagyobb energiákat emészt fel és nagyobb arányokat képvisel a képzési profilban, mint a komplexeké, bár a munkavállalói igény már ezekre is kitapinthatóan érzékelhető.

Végezetül lássunk két összesítő ábrát:

- a vizsgált ismeret- és készségfejlesztésekre vonatkozó tanári és munkavállalói értékítéletek rangsorát a következő táblázat foglalja össze:

1. ábra: A fiatal munkavállalói és a tanári megítélések grafikus megjelenítése (Munkavállaló: „többet igényelttem volna”; tanár: „elengedhetetlen” kategória)

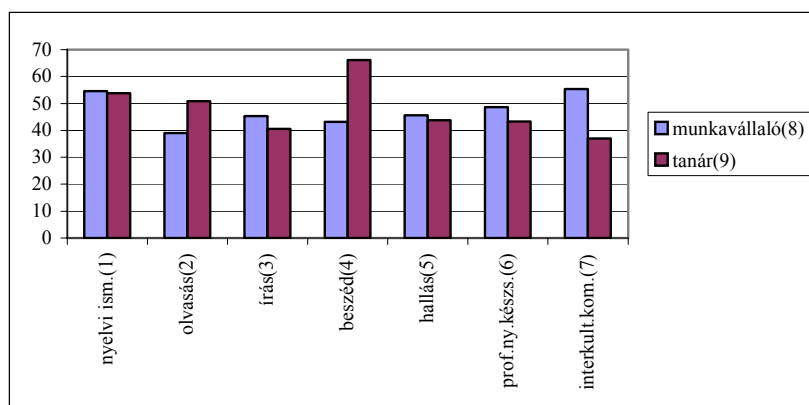

Figure 1: Graphic demonstration of recent graduates and teachers assessments (Recent graduate: “wanted more”; teacher: “essential”)

Vocabulary, grammar(1), Reading(2), Writing(3), Speaking(4), Listening(5), Professional language skills(6), Cross-cultural language skills(7), Recent graduate(8), Teacher(9)

Értelmezésem szerint a kínálat és a kereslet egészséges egyensúlyát az egyes készségfejlesztésekre vonatkozó alacsony munkavállalói hiányérzet és az ezt felül múló tanári értékítélet fejezi ki. Azokra a területekre kell tehát figyelniük, ahol ez az arány megfordul, hiszen ez figyelemfelhívás számunkra a tekintetben, hogy ott növelniük kell az adott készség fejlesztésére szánt energiáinkat. Amint látható, kimagaslóan a legtöbb tennivaló az *interkulturális kommunikációs készségek* fejlesztése terén van, de át kell gondolnunk a professzionális nyelvi készségek, az írás, a hallás utáni értés készségeinek, sőt némileg a nyelvi ismeretek fejlesztésének hangsúlyait is. Ezt a következtetést erősíti a 4. táblázatban bemutatott rangsorolás is.

ÖSSZEGRZÉS

Általánosságban megállapítható, hogy a szaknyelvet oktató nyelvvtanárok körében is jellemző

a **kommunikatív nyelvoktatási megközelítés**, ami teljes mértékben megfelel a nemzetközi értelemben érvényesülő trendeknek.

Az itt bemutatott adatok részletesebb vizsgálatának birtokában arra következtethetünk, hogy a magyarországi szakmai felsőoktatásban dolgozó angol szaknyelvet tanító tanárok oktatási gyakorlatukban **általánosságban** törekszenek azoknak a nyelvi kompetenciáknak a kialakítására, melyeket a nemzetközi szakirodalmi megítélés is elengedhetetleneknek tart a felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek sok-kultúrájú gazdasági környezetben való érvényesüléséhez. **Nagyobb hangsúlyt kell azonban fordítaniuk a komplex kommunikációs készségek fejlesztésére, hiszen az átalakulóban lévő gazdasági és társadalmi környezet a maga elvárásaival ezeket könnyörtelenül számon kéri munkába álló végzett hallgatóinkon.**

IRODALOM

F. Silye, M. (2001a-b): Nyelvoktatás/szaknyelvoktatás a gazdasági és társadalmi globalizáció tükrében. *Nyelv Infó*, IX-3-4. 3-9.
Glaser, E. (1999): Többletérték az egyetemi nyelvoktatásban. *Modern Nyelvoktatás*, V-1. 3-8.
Kurtán, Zs. (2001): A szaknyelvoktatás tervezése nemzetközi kontextusban. *Iskolakultúra*, XI-8. 79-86.
Major, É. (2000): Milyenfajta angol nyelvtudásra van szükség a nyelvigenyes munkakörökben? *Modern Nyelvoktatás*, IV-1. 35-49.

Marcos, K. M. (1998): Second Language Learning: Everyone Can Benefit, *The Eric Review*, 6.
Sturcz, Z. (1999): Szaknyelvoktatás és szaknyelvkutatás. *Nyelv Infó*, VII-4. 16-20.
Wiwezaroski, T. (2000): *Writing for Professional Communication* egyetemi jegyzet, Debreceni Egyetem